

کار طولانی و کشنده، استثمار شدید، دستمزد اندک و محرومیت از هر گونه امکانات رفاهی. بعلاوه آنها بار نگهداری و بزرگ کردن فرزندان و کار خانگی در خدمت شوهران و مردان خانواده را هم به دوش می کشیدند. پس به خیابانها ریختند و خواهان افزایش دستمزد، کاهش ساعات کار و بهبود شرایط کار شدند. سالها بعد و زمانی که مبارزات اجتماعی و سیاسی زنان برای به دست آوردن حقوق از دست رفته شان قوتی دیگر یافته بود، یعنی در آستانه پنجاهمین سالگرد هشت مارس یک بار دیگر تظاهراتی برگزار شد. پس از آن و در سال ۱۹۱۰ «کلارا زتکین» انقلابی متفکر پیشنهاد کرد روزی بین المللی برای زنان انتخاب شود و سرانجام پس از بحث و بررسی های فراوان روز ۸ مارس به عنوان روز جهانی زن انتخاب شد و در سال ۱۹۷۵ سازمان ملل نیز این روز را به عنوان روز جهانی زن در تقویم خود وارد کرد. هشت مارس سنتی اعتراضی است، اعتراضی که ما وارثان آن در ابتدای قرن ۲۱ هنوز نیاز به آن را حس می کنیم، اعتراضی که زنان برای آن هزینه های زیادی دادند، از طرد اجتماعی و توهین و مجرم شناخته شدن تا زندان و شلاق و حتی جان سپردن.

خیابانهای همه شهرهای بزرگ دنیا در حالی شاهد حمله به معترضان زن بوده است که مردانش در کرسی های پارلمانی و عالی مرتبه سیاسی ادعای دموکراسی و آزادی می کرده اند و خیابانهای ما در ایران در حالی از زنانش دریغ می شود که رئیس جمهورش زنان مملکت را آزادترین زنان دنیا خطاب کرده است.

هشت مارس در ایران: اعتراض به چه چیز؟

این «جمعیت پیک سعادت نسوان» بود که حدود سال ۱۳۰۰، برای اولین بار در ایران، ۸ مارس را به عنوان روز جهانی زن به رسمیت شناخت و مراسمی را در رشت برگزار کرد. این سازمان یکی از دهها سازمان زنانی بود که پس از مشروطه با هدف آگاه سازی زنان از طریق تاسیس مدارس دخترانه و انتشار نشریه شکل گرفت. «جمعیت پیک سعادت نسوان» شامل گروهی از زنان چپ گیلان بود که کلاس های اکابر، دبستان، کتابخانه و قرائتخانه ای را برای زنان رشت و انزلی ایجاد کرده بودند و نشریه پیک سعادت نسوان را نیز منتشر می ساختند. این جمعیت مراسم ۸ مارس را چند سال پیاپی

کرد. در دوره رضاشاه موسسان آن نیز مانند بسیاری دیگر از فعالین زن، به زندان افتادند.

دهه ۵۰: تلاش برای دستیابی به حقوق برابر در قانون مدنی

اولین فمینیست های ایرانی، زنان شجاعی بودند که علی رغم طرد اجتماعی و تنهایی برای به دست آوردن حقوق خود مبارزه کردند اگرچه در نوشته های این زنان می توان اعتراضاتی به همه جنبه های نابرابری اجتماعی مشاهده کرد، اما تاکید این زنان بیش از پیش بر روی حق آموزش به عنوان اصلی ترین خواسته بود، آنها به خواسته خود رسیدند و مدارس دخترانه در ایران تاسیس و عمومی شد پس از آن در اصلاحات محمدرضا پهلوی و اعطا حق رای به زنان و مبارزات حقوقی و پارلمانی فمینیست های دهه ۴۰ و ۵۰ برای تصویب قانون حمایت از خانواده که در سال ۱۳۴۵ به بار نشست و در سال ۱۳۵۳ مواردی به آن اضافه شد زنان در حالی به استقبال انقلاب رفتند که چند همسری در قوانین به شدت محدود شده بود و آنها حق طلاق و حق انتخاب در نوع پوشش را دارا بودند.

اولین هشت مارس انقلابی: اعتراض به پوشش اجباری و لغو قانون حمایت از خانواده

اما هشت مارس در سال پیروزی انقلاب به گونه ای دیگر رقم خورد. زنان که سالهای پیش از آن با شرکت در مبارزات مسلحانه و غیر مسلحانه با حضور فعال در راهپیمایی ها، سخنرانیها، نوشتن مقالات و دیگر فعالیتهای موثر سهم خود را به تغییری که گمان می کردند دنیایی بهتر برایشان به ارمغان خواهد آورد تمام و کمال پرداخته بودند در هشت مارس ۱۳۵۷ در کاخ دادگستری تهران گرد هم آمدند تا به دو چیز اعتراض کنند: ۱- به پوشش اجباری ۲- به لغو قانون حمایت از خانواده اولین تجمع اعتراضی زنان به شرایط جدید پس از انقلاب به خشونت کشیده شدو راه به جایی نبرد؛ هم حجاب اجباری شد و هم قانون حمایت از خانواده لغو شد و به این ترتیب بسیاری از دستاوردهای حقوقی زنان در چشم بر هم زدنی از دست رفت.

پس از آن و در سالهای پایانی دهه ۵۰ اگر صدای اعتراض زنان همچنان بلند بود در سالهای دهه ۶۰، فضای تک صدایی و بسته سیاسی پس از انقلاب و همینطور جنگ، تلاش گسترده ای بود برای بی صدا کردن زنان حق طلب ومدافعان حقوق برابر زنان.

هشت مارس پس از ۲۰ سال: بروز اعتراض علنی و اعلام خواست تغییر قوانین ضد زن

در اولین هشت مارس که پس از ۲۰ سال از انقلاب ۵۷ یعنی در سال ۷۸ درفضای عمومی به همت نشر توسعه و نشر روشنگران و مطالعات زنان برگزار شد و همچنین مراسمی که سال بعد از آن به همت مرکز فرهنگی زنان برگزار شدخواست زنان این بود: افزایش سن ازدواج، پیوستن به کنوانسیون رفع تبعیض از زنان.

پس از آن و درسالهای مختلف دهه هشتاد مراسم هشت مارس با وجود تنگناها و هزینه های فراوان برگزار شده است، در این سالها توجه به ابعاد مختلف مشکلات زنان در کشور، پرداختن به مسئله خشونت، صلح وعمومی کردن خواسته های زنان با گرامیداشت روز هشت مارس همراه بوده است.

حضور در عرصه عمومی در اعتراض به نابرابریها و ستم جنسی بعدها در تهران و دیگر شهرها درپارک ها، فرهنگسراها و دیگر مکانهای عمومی دنبال و بارها با سرکوب پلیس به خشونت کشیده شده است. به تدریج عده زیادی از فعالین حقوق زن با محور قرار دادن مطالبات حقوقی خود و مشخص کردن ۱۱ مورد از قوانین در قالب کمپین یک میلیون امضاء، به اعتراضات خود جنبه ای منسجم تر دادند.

هشت مارس، سنت اعتراض در حوزه عمومی، کمپین یک میلیون امضا

هشت مارس سنتی اعتراضی است،وامدار اعتراض زنانی که در هر شرایطی مبارزه برای بهتربودگی زنان را وانهادند، اولین آنها کسانی بودند که برای دستمزد برابر، حقوق برابر و حق رای تلاش کردند،